

Uit de boeken

Contemporary Art in Belgium

Contemporary Art in Belgium is de allernieuwste poging om een jaaroverzicht te brengen van wat er op het gebied van de actuele kunst is gebeurd in België. Laat ons duidelijk zijn: een interessante, zeg maar geslaagde, poging.

Het werk is tot stand gebracht onder leiding van Henry Bonameaux en Bart De Baere. De eerste is verbonden aan een art consultancy-bedrijf en geeft les aan de ULB, de tweede is directeur van het Muhka. De beide heren waarschuwen in het voorwoord de kritische lezer voor lacunes en overbodigheden. Het is inderdaad zo dat je van de 116 geselecteerde instellingen (galerieën, kunstcentra en musea) moeilijk kunt verwachten dat ze “geregeld tentoonstellingen met een internationale uitstraling op het programma hebben staan”. Als ze allemaal een nationaal niveau zouden halen, zou dat al een hele prestatie zijn. Maar goed, dergelijke keuzes zijn steeds voor een stuk subjectief.

De optie om een aantal museummedewerkers een keuze te laten maken uit het brede tentoonstellingsaanbod dat zich in de loop van 2004 heeft gemanifesteerd, is lovenswaardig. Zo werden een dertigtal exposities geselecteerd met de individuele kunstenaar als referentiepunt. Iedere presentatie kreeg vier bladzijden toegewezen, plaats voor een korte tekst en veel beeldmateriaal. In hun voorwoord houden de beide samenstellers onder meer een pleidooi voor het samenhouden van de vaak indrukwekkende privé-verzamelingen die er in ons land bestaan. Ze hopen dat die ooit – al was het maar voor een deel – aan het publiek kunnen worden getoond binnen de museale instellingen. Hiervoor moet de Belgische mentaliteit veranderen: “Verzamelaars zullen slechts leren geven als de instellingen zullen hebben leren ontvangen.”

Twee auteurs werden uitgenodigd om een meer beschouwend artikel te schrijven. Cécilia Bezzan behandelt kunst in de openbare ruimte en in publieke gebouwen. Ze beschrijft hierbij een aantal geslaagde voorbeelden, voorbeelden die zich voornamelijk in Vlaanderen en Brussel situeren. Jeroen Laureyns zorgt zonder meer voor de interessantste bijdrage in het boek. Zijn essai is getiteld: “De wetten van de kunst – Aandacht voor de rechtmatige erfgenamen van een historisch modernisme”. Hij buigt zich hierbij over de noodzaak die de kunstenaar voelt om te breken met het ver-

leden zonder daarom dat verleden te willen loochenen. Te veel kunstenaars zijn vooral gefascineerd door de ‘breuk’ (de auteur geeft het voorbeeld van Kendell Geers die een muur in het Muhka liet exploderen). Als tegenpool brengt Laureyns een indringende en begrijpelijke analyse van het werk van Jan De Cock die op een (letterlijk) constructieve manier te werk gaat. Zijn werk *Denkmal 9* in de Universiteitsbibliotheek in Gent is hiervan een schitterend voorbeeld. Hij verkondigt op een intelligente manier wat hij te zeggen heeft, zonder dat moraliserende dat sommige kunstenaars zich hebben eigen gemaakt. Hier spaart de auteur een aantal kunstenaars niet die zich er op een zeer makkelijke manier vanaf maken. Vanuit een bevooroordeelde houding menen ze een aantal gratis statements ten beste te moeten geven waarbij de enige verdienste zou kunnen zijn dat ze politiek correct zijn. Voorbeelden hiervan waren te zien op de Manifesta 5 in San Sebastian.

Hier komt een andere kunstenaar wat uitvoeriger in de aandacht: Renzo Martens. Hij maakte een videoreportage in het roerige Tsjetsjenië. Hij interviewt hierbij zeer diverse mensen, maar hij refereert, in tegenstelling tot de gebruikelijke afstandelijkheid van de reporter achter de camera, voortdurend naar zichzelf. Laureyns spreekt hier over een autoreferentieel werk, en dat is niet wat men puur narcisme zou kunnen noemen. De kunstenaar wordt juist hierdoor zeer kwetsbaar en stelt ook andere vragen aan de orde dan de loutere weergave van een politiek of ander probleem.

Al met al dus een interessant jaarboek voor mensen die een beeld willen overhouden voorwat er in de loop van het voorbije jaar op het vlak van de actuele kunst in België is gebeurd. De teksten zijn hetzij in het Nederlands hetzij in het Frans, alle met een Engelse vertaling. *Daan Rau*

Redactie:

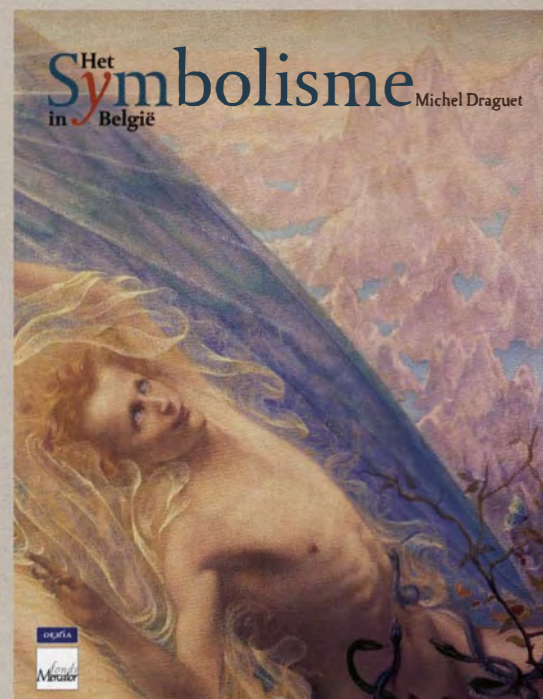
Henry Bonameaux en Bart De Baere
Contemporary Art in Belgium
Best Of Publishing en Stichting voor de Kunsten
256 blz. – ISBN 2 930150 82 3
€ 30,00

Stichting voor de Kunsten te Brussel,
Flageyplein 18 B15, 1050 Brussel,
tel. 02 219 74 16

Een indrukwekkend panorama van het symbolisme in België

Volgens Michel Draguet van de Université Libre de Bruxelles bestaan over het Belgisch symbolisme veel misverstanden. Dat het vooral een uiterlijk bolwerk van de figuratieve tegen de abstracte schilderkunst was, zoals de jongste tijd vaak wordt beweerd, vindt hij ongenueanceerd en overdreven. In zijn omvangrijke studie, die zopas bij Mercatorfonds verscheen, trekt hij van leer tegen fervente aanklagers van de avant-garde, die het symbolisme naar hun hand trachten te zetten. Liever dan het een kunststroming te noemen, omschrijft hij het als een nevelsliert, die voortdurend van vorm verandert. Hij begint zijn verhaal bij Félicien Rops, die in 1864 in contact kwam met Charles Baudelaire. Maar ook Antoine Wiertz, die doorgaans als het prototype van de romantische kunstenaar wordt beschouwd, wordt bij de gangmakers gerekend. Vele van zijn schilderijen zijn inderdaad raadselachtig en bulken van betekenissen.

Draguet verwerpt de heersende opvatting dat Les Vingt het belangrijkste forum van het symbolisme zou geweest zijn. Fernand Khnopff, James Ensor en Theo Van Rysselberghe maakten weliswaar deel uit van de groep. Maar buitenlandse sleutelfiguren als Edward Burne-Jones, Gustave Moreau en – niet te vergeten – Puvis de Chavannes weigerden op hun Salon te exposeren.

De esoterische strekkingen komen in het boek even uitgebreid aan bod als de idealistische tendensen. Niet zelden reageerden de symbolisten op de spirituele crisis, waarin de maatschappij en zichzelf verkeerden. De invloed van Sar Péladan, die van de kunstenaar een nieuwe Parsifal wilde maken, was, volgens de auteur, vooral te merken bij gedesillusioneerde katholieke estheten. De buitenissige goeroe had enkele fervente aanhangers, zoals de Leuvense schrijver en schilder Jean Delville, die er een punt van maakten om het decadentisme te bestrijden en de kunst te vergeestelijken. Ook in andere artistieke domeinen heerste een gelijkwaardige sfeer.

Symbolistische opera's van Wagner en zijn zielsverwanten vierden triomfen in de Munt. *Pelléas en Mélisande* van Massenet op tekst van Maeterlinck was daarvan het schoolvoorbeeld.

Het boek beperkt zich niet tot de beeldende kunst, de literatuur en de muziek. Het sprekend glaswerk van Emile Gallé en de wazige fotogravures van Hannon en Marissaux worden evenzeer op symbolische aspecten getoetst. De strandtekening van Léon Spilliaert, die de doorwrochte studie van Michel Draguet afsluit, bewijst dat de grens tussen symbolische en abstracte beeldvorming soms erg vaag is. De auteur suggereert dat de symbolistische beweging, die door de kunsthistorici tussen 1884 en 1904 wordt gesitueerd en op uiteenlopende manieren wordt gedefinieerd, misschien wel een culturele fictie is. *Ludo Dosogne*

Michel Draguet
Het symbolisme in België
Mercatorfonds, 2004
344 blz, ruim geïllustreerd, hard cover
ISBN 90 6153 556 5
€ 79,00

Forum: mag een museum haar kunstbezit verkopen?

Enkele maanden geleden kwam het Antwerpse OCMW in het nieuws met het plan zijn financiële put te dempen door de verkoop van een deel van haar kunstpatrimonium. Naar aanleiding hiervan lanceerde OKV de forumdiscussie: mag een museum kunstwerken te gelde maken?

In de meeste reacties is een negatief antwoord te lezen: "Een museum mag zijn kunstbezit niet verkopen," vat Trees Mestdagh uit Deinze het kernachtig samen. Bart Vandeweghe uit Kneseleare ziet het anders: "Wanneer een schenker er op staat dat de door hem gelegateerde kunstwerken in het museum dienen te blijven, dan moet dit gerespecteerd worden. Als in andere gevallen iets door het museum verkocht wordt, mag ik veronderstellen dat het werk in handen komt van mensen die er respect voor opbrengen. Dus, waarom zou een museum een kunstwerk niet mogen verkopen?" Bart Vandeweghe besluit met een suggestie voor Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen: "Vroeger verkocht OKV in beperkte oplagen kunstwerken van al dan niet bekende kunstenaars. Op die manier kwamen minder gerenommeerde namen toch voor het voetlicht en kon een kunstminnende (zoals ik) voor een zacht prijsje een waardevol werk kopen. Tot daar een opmerking van een héél trouwe klant van OKV." Voor zijn forumdeelname en zijn bemerking wint Bart Vandeweghe het boekenpakket met *Sanctus, meer dan 500 heiligen herkennen* en *Sanctus, nog meer heiligen herkennen*.

Jongste OKV-abonnee?

Tijdens de boekenbeurs mocht Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen op zijn stand vele oude en nieuwe abonnees verwelkomen. Ook Nicolas De Maeyer uit Veldegem. Niets speciaals, ware het niet dat Nicolas dertien jaar is en met eigen spaargeld een abonnement op OKV betaalde. Is Nicolas de jongste OKV-abonnee?

OKV-Club: streven naar beter

De OKV-Club biedt de abonnees de mogelijkheid deel te nemen aan een gevarieerd aanbod geleide bezoeken aan minder gekende musea, interessante tentoonstellingen en markant erfgoed. Steeds meer lezers nemen deel en reageren enthousiast. Af en toe komt er ook kritiek. Zoals van Frits Berckmans uit Bilzen die met de OKV-Club het Museum Mayer van den Bergh bezocht. "Aan alle deelnemers werd een bijdrage van € 6 gevraagd, zoals dat ook vooraf was aangekondigd," schrijft lezer Berckmans. "Wij namen aan dat dit bedrag bedoeld was voor de inkom en de gids. Omdat wij allebei over een lerarenkaart beschikken, waardoor wij gratis inkom hebben, vroegen wij dit bedrag in mindering te brengen. Het baliepersoneel verwees ons naar de verantwoordelijke

van OKV, maar die wuifde onze vraag weg. Nadien kregen wij aan de balie nogmaals te horen dat wij inderdaad recht hadden op gratis inkom en er werd zelfs beweerd dat de groeps prijs voor het museum, inkom plus gids, € 3 per persoon bedraagt. Als dat waar is, vragen wij ons af waar die andere € 3 dan wel naartoe is en vooral, waaruit bestaat dan wel de extra-aanbieding van OKV aan zijn leden?"

OKV antwoordde aan Frits Berckmans dat de activiteiten van de OKV-Club dikwijls gratis zijn en indien dat niet kan, alleen de kostprijs gevraagd wordt aan de deelnemers. Voor het geleid bezoek aan het Museum Mayer van den Bergh bedroeg die € 5, 90 per persoon, wat afgerond werd naar € 6. Dat sommige abonnees recht hebben op extra kortingen, zoals met de lerarenkaart, is bij de inschrijving en bij de bestelling door OKV niet geweten. Er kan dus moeilijk rekening mee gehouden worden.

Op de vraag naar de meerwaarde van het aanbod, verwees OKV naar de inspanningen die geleverd worden om aan de activiteiten een bijzonder cachet te geven. Bijvoorbeeld: bezoek aan de Rubenstentoonstelling in Rijsel met curator Hans Devisscher, aan het Museum Eugene Van Mieghem met de conservator, kennismaking met minder bekende musea.

Hierop reageerde Frits Berckmans dat OKV niet te zwaar moet tillen aan zijn bemerkingen en: "Al decennia lang zijn wij – bij manier van spreken van vader op zoon – trouwe en tevreden abonnees."

Schoolreizen: in onze tijd...

Na het succes van de extra bijlage *Kinderen en kunst* werkt de redactie van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen aan de special *Jongeren en musea*. Hierin komen ook de schooluitstappen aan bod. Graag willen we de topbestemmingen van nu vergelijken met die van vroeger. Waren dat Bokrijk, de Zoo, de Leeuw van Waterloo? Laat ons weten waar u op schoolreis ging, welke musea of monumenten u in schoolverband bezocht. Wie meedoet aan deze mini-enquête maakt kans op het prachtige OKV-boek *Herinneringen. Veertig Vlamingen en hun geliefkoosd kunstwerk*. Schrijf naar Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Hofstraat 15, 2000 Antwerpen of mail naar info@okv.be.

Opsporing gezocht

Het televisieprogramma *Man bijt hond* van maandag 24 januari 2005 bracht een stukje over een man die het Museum Mayer van den Bergh bezocht. De man bleek een OKV-abonnee te zijn die fier zijn museumkaart toonde. Zoveel publiciteit op tv is onbetaalbaar. Graag wil OKV deze lezer bedanken met een mooi kunstboek. Help ons deze abonnee op te sporen! Bel naar 03 224 15 30 of mail naar info@okv.be.